

Лісова промисловість

Автор: Денисик Оксана Олександрівна

Лісова і деревообробна промисловість

Мета: з'ясувати значення лісової промисловості; ознайомити учнів з галузевою і територіальною структурою галузі; пояснити принципи розміщення підприємств; визначити проблеми галузі та шляхи їх вирішення; обґрунтувати необхідність раціонального використання лісових ресурсів.

Тип уроку: урок засвоєння нових знань.

Методи: пояснювально-ілюстративний, бесіда

ХІД УРОКУ

I. ОРГАНІЗАЦІЙНО-МОТИВАЦІЙНИЙ МОМЕНТ (2 хв)

II. АКТУАЛІЗАЦІЯ ЗНАНЬ.

III. ВИВЧЕННЯ НОВОГО МАТЕРІАЛУ

1. Лісовий фонд та значення лісу (8 хв)

Учитель. «Ліс – це особливий, безмежно добрий і безмежно щедрий організм, який не просить нічого для підтримки свого існування і який великодушно розсипає продукти власної життєдіяльності; він бере під захист усіх живих істот і пропонує тінь навіть лісорубові, який знищує його».

(Будда)

За Лісовим кодексом України: ліс – це сукупність землі, рослинності (де домінують дерева), тварин, мікроорганізмів та інших природних компонентів, що у своєму розвитку біологічно взаємопов'язані, впливають один на одного і на навколишнє середовище.

Загальна площа Лісового фонду становить 10782 тис. га.

Основними лісоутворюючими породами є види родів сосна, дуб, ялина, бук, вільха, береза.

Середня лісистість України - одна з найнижчих у Європі.

У різних природних зонах України лісистість є різною: Полісся – 27%; Карпати – 45%; Лісостеп – 13; Степ – 4%.

2. Галузева структура та сировинна база (15 хв)

Лісова промисловість – галузь, яка заготовляє і обробляє деревину, а також виготовляє продукцію із лісової сировини.

Лісопромисловий комплекс – виробничо-економічна система, що об'єднує підприємства, пов'язані з вирощуванням і переробкою лісової сировини, а також виробництва готової продукції.

Галузева структура лісової промисловості включає декілька галузей, які об'єднують підприємства по обробці і переробці лісу.

Давайте визначимо які ж галузі входять до складу даної промисловості? (сх.1.)

Кожну галузь лісової промисловості ми будемо характеризувати за таким планом:

1. Значення галузі
2. Сировинне забезпечення
3. Принципи розміщення
4. Центри розміщення

Схема № 1. Галузева структура лісової промисловості

Лісове господарство. Лісові ресурси України дуже обмежені. Лісистість території – 14%. Основні масиви зосереджені в Карпатах, Поліссі, Кримських горах. За рахунок власних ресурсів потреби в деревині задовольняються на 25 – 30%.

Лісозаготівельна- вирубування, вивіз і первинна обробка деревини. Щорічний обсяг деревини, що заготовляється в Україні, становить 10 — 12 млн. мЗ.

Продукція галузі - ділова деревина, яка використовується у деревообробній і целюлозно-паперовій , лісохімічній промисловості .

§ Визначте за картою атласу основні центри розміщення.

§ Отже, які принципи розміщення?

Розміщення підприємств залежить від положення районів лісозаготівель по відношенню до споживача пиломатеріалів, наявності і характеру транспортних шляхів, по яких проходять масові потоки лісу або пиломатеріалів.

Деревообробна промисловість. Підприємства розміщені досить рівномірно, проте в сировинних р-ах їх більше (Карпати, Полісся). Підприємства даної галузі мають комплексний характер обробки сировини і виробництва продукції.

Міста Карпат і Полісся виробляють основну частину будівельних матеріалів і деталей, а також фанери, яку також виробляють у великих містах на сході і півдні, які працюють на довізній сировині.

Меблева галузь орієнтується на споживача – підприємства розміщені у великих містах.

Целюлозно-паперова промисловість. Орієнтується в своєму розміщенні на сировину,

водні ресурси, кваліфіковану робочу силу і електроенергію. Зосереджені підприємства даної галузі переважно у Карпатах і Поліссі: Жидачів, Обухів, Понінка, Корюківка, Рахів, Київ, Ізмаїл, Малин.

Целюлозу та її ефіри використовують для одержання штучного волокна (віскозний, ацетатний, мідно-аміачний шовк, штучна шерсть). Бавовна, що складається здебільшого з целюлози (до 99,5%), йде на виготовлення тканин.

Деревна целюлоза використовується для виробництва паперу, пластмас, кіно і фотоплівки, лаків, бездимного порошку і тощо.

- За таблицею 7 на стор.119 визначте основну продукцію галузі.

Папір роблять з рослинного волокна- текстильного чи деревного, одержуваного шляхом хімічної обробки деревини. З текстильних волокон, більш міцних, виходить папір кращої якості. У папір також можуть додавати деревну масу, отриману механічним стиранням деревини. У газетному папері частка деревної маси складає більш 85%, у папері для глибокого друку - 0%. Волокно змішується з водою, щоб утворити паперову масу, потім наноситься на рухливу сітчасту стрічку. Для прискорення сушіння використовуються спеціальні насоси. Далі за допомогою різних валиків на папір наносяться водяні знаки, він остаточно висушується і каландрирується (їй додають гладкість).

Паперу можуть додати і додаткове мінеральне покриття. Виходить крейдований папір, на якій друкують багатобарвні видання: журнали, художні альбоми. Крейдований папір буває двох видів: глянсової і матовий. Перша має високі показники білизни і глянцю, що утрудняють читання тексту через відблиски. Тому на ній краще друкувати акцидентію, а для журнальної продукції переважніше вибрати матовий папір. Однак багато видавців заощаджують на очах читачів, здобуваючи більш дешевий глянсовий папір. У таких випадках рекомендується поміщати текст на кольоровому пастельному тлі, що зменшує відблисків.

- Де зроблені ваші зошити з географії? Де знаходяться найбільші підприємства в Україні по їх виготовленню? Малинська (Житомирська область), Понінківська (Хмельницька область) паперові фабрики

Картон (фр. carton, від італ. cartone) — листовий, переважно рослинного походження матеріал, маса квадратного метра якого становить понад 200 грам.

Розрізняють картон: тарний; поліграфічний (палітурний, квитковий та ін.); взутовий; будівельний (наприклад, облицювальний, стіновий); електроізоляційний тощо.

Картон виготовляють на картоноробних машинах, використовуючи волокнисті матеріали: буру деревну масу, напівцелюлозу, сульфатну целюлозу, макулатуру тощо.

Назвіть центри по виготовленню картону: Рахівська (Закарпатська область) і Корюківська (Чернігівська область), Обухівська (Київська обл.), Львівська картонні фабрики

Промисловість розвивається в лісових районах, у місцях, де є електроенергія і вода, кваліфіковані кадри.

Це виробництво відрізняється високою матеріаломісткістю (на 1 т целюлози витрачається близько 5м деревини) і водомісткістю (350 м³ на 1 т продукції), тому тяжіє до сировинних баз. Розширення територіальних меж виробництва відбувається також в результаті освоєння нових видів сировини, рослинних відходів сільського господарства.

Проблеми галузі:

§ Виробляється продукція галузі у невеликій кількості. Свого паперу в Україні не вистачає. Тому його доводиться купувати в інших країнах, головним чином в Росії. Вихід: - будувати целюлозні заводи, які б працювали на соломі;

§ дуже важливо збирати макулатуру. Так, якщо 200 учнів школи принесуть по 5 кг паперових відходів, то це дасть змогу зекономити 4 м деревини. Крім того, це позитивно

позначається на екології довкілля, оскільки під час виробництва паперу й картону з макулатури забруднення атмосфери зменшується на 86%, води витрачається на 25-44% менше, кількість твердих відходів знижується майже до 40%.

§ забруднення довкілля.

Лісохімічна і гідролізна галузь. Переробляють деревину і відходи. Тяжіють до р-ів заготівлі (Карпати), Придніпрв'я і півдня України.

Гідролізна промисловість - порівняно нова. На підприємствах цієї галузі методом гідролізу деревини (тирси) і нехарчової сировини (кукурудзяних качанів без зерна, соломи, костриці, соняшникового лушпиння) виробляють етиловий і метиловий спирти, білкові дріжджі, кристалічний цукор (глюкозу та ін.).

Основними підприємствами галузі є гідролізно-дріжджові заводи у Верхньодніпровськ)' (Дніпропетровська область) та Запоріжжі. Окремі цехи по виробництву гідролізних кормових дріжджів з нехарчової сировини Одесі, Сімферополі, у нас у Вознесенську , Кіровограді, Слов'янську, Вінниці.

3. Проблеми і перспективи розвитку лісової промисловості (9 хв)

Які ж проблеми розвитку існують в даній промисловості? (Учні визначають проблеми промисловості, наводять статистичні дані і факти).

Які шляхи вирішення зазначених проблем і в чому перспективи розвитку даної промисловості? (Учні визначають проблеми вирішення і наводять перспективи подальшого розвитку лісової промисловості).

А що може зробити конкретно кожен із вас для вирішення зазначених проблем? (Учні наводять приклади своїх дій)

IV. ЗАКРІПЛЕННЯ ЗНАНЬ І ПІДСУМКИ УРОКУ (5 хв)

V. ПІДСУМОК УРОКУ

IV. ДОМАШНЄ ЗАВДАННЯ (1 хв)